

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XIX. Habita ad populum in basilica beati Laurentij martyris,
Dominica in Septuagesima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

Gen. 18.4

notandum, quod vidit eos Dominus aperta sibi impugnatione resistere, & tamen eis se iterata non desinit voce predicare, dicens: [*Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum: vidit, & gavisus est.*] Tunc quippe diem Domini Abraham vidit, cum in figura summæ Trinitatis, tres Angelos hospitio suscepit: quibus profecto susceptis, sic tribus, quasi uni locutus est: quia etiam in personis numerus trinitatis est, in natura unitas divinitatis est. Sed carnales mentes audientium oculos à carne non sublevant, dum in eo solam carnis ætatem pensant, dicentes: [*Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?*] Quos benignè Redemptor noster à carnis sue intuitu submovet, & ad divinitatis contemplationem trahit, dicens: [*Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum.*] Ante enim, præteriti temporis est, *Sum*, præsentis. Et quia præteritum & futurum tempus divinitas non habet, sed semper esse habet, non ait: Ante Abraham ego fui: sed, *Ante Abraham ego sum.* Unde & ad Moysen dicitur: *Ego sum qui sum.* Et dices filiis Israël: *Quis est, misit me ad vos.* Ante ergo & post, Abraham habuit, qui & accedere potuit per exhibitionem præsentie, & recedere per cursum vitæ. Veritas verò semper esse habet; quia ei quidquam nec priori tempore incipit, nec subsequenti terminatur. Sed sustinere ista æternitatis verba mentes infidelium non valentes, ad lapides currunt, & quem intelligere non poterant, obruere quærebant. Quid autem contra furorẽ lapidantium Dominus fecerit, ostenditur cum protinus subinfertur: [*Iesus autem abscondit se, & exiit de templo.*] Mirum valde est, fratres charissimi, cur persecutores suos Dominus se abscondendo declinaverit, quasi divinitatis suæ potentiam exercere voluisset, tacito nutu mentis in suis eos ictibus ligaret, aut in penam subita mortis obrueret. Sed qui pati venerat, exercere iudicium volebat. Certè sub ipso passionis tempore & quantum poterat ostendit, & tamen hoc ad quod venerat, pertulit. Nam cum persecutoribus suis se quærentibus diceret: *Ego sum*, sola hac voce eorum superbiam percudit, & omnes in terram stravit. Qui ergo & hoc in loco potuit manus lapidantium non se abscondendo evadere, cur abscondit se, nisi quod homo inter homines factus Redemptor noster, alia nobis verbo loquitur, alia exemplo?

Exod. 3.4

Quid autem nobis hoc exemplo loquitur, nisi ut etiam cum resistere possumus, iram superbientium humiliter declinemus? Unde & per Paulum dicitur: *Date locum iræ.* Quanta humilitate iram proximi ferre debeat, pendat homo, si furorẽ irascentium abscondendo se, declinavit Deus. Nemo ergo se contra acceptas contumelias erigat, nemo conviciis convicium reddat. Imitatione etenim Dei, gloriosius est injuriam tacendo fugere, quam respondendo superare. Sed contra hoc superbia dicit in corde: Turpe est, ut accepta injuriã taceas. Quisquis conspiciat quia contumeliam accipis, & taces, non putat quia patientiam exhibes, sed crimina agnoscis. Sed unde vox ista in corde nostro contra patientiam nascitur, nisi quia in imis cogitationem figimus, & dum in terra gloriam quærimus, placere ei qui nos de cælo conspiciat, non curamus? Accepta ergo contumeliã, meditemur in opere vocem Dei: [*Ego non quero gloriam meam: est qui querat, & iudicet.*] Hoc autem quod de Domino scriptum est: [*Abscondit se,*] intelligi & aliter potest. Multa quippe Judæis prædicaverat, sed prædicationis ejus verba deridebant. Deteriores quoque ex prædicatione facti sunt, qui usque ad jaciendos lapides pervenerunt. Et quid abscondendo se Dominus significat, nisi quod eis ipsa veritas absconditur, qui ejus verba sequi contemnunt? Eam quippe quam non invenit humilem, veritas fugit mentem. Et quam multi sunt hodie, qui Judæorum duritiam

Ierem. 18.

Rom. 12.

detestantur, quia prædicationem Domini audire noluerunt, & tamen quales illos arguunt fuisse ad fidem, tales ipsi sunt ad operationem. Præcepta Domini audiunt, miracula cognoscunt: sed converti à suis pravitatibus renuunt. Ecce vocat, & redire nolimus. Ecce sustinet, & ejus patientiam dissimulamus. Dum ergo tempus est, fratres, pravitatem suam uniusquisque deserat, Dei patientiam pertimescat: ne quem nunc tranquillum despiciat, iratum postmodum nequaquam evadere possit.

Lectio sancti Evangelij secundum
Matthæum.

B **I**N illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis *cap. 10. 4*
parabolam hanc: Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis: *Ite & vos in vineam meam, & quod justum fuerit, dabo vobis.* Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam, & nonam horam: & fecit similiter. Circa undecimam vero exiit, & invenit alios stantes, & dicit illis: *Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit.* Dicit illis: *Ite & vos in vineam meam.* Cum sero autem factum esset, dicit Dominus vineæ procuratori suo: *Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à novissimis usque ad primos.* Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias, dicentes: *Hi novissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti: qui portavimus pondus diei, & æstus? At ille respondens uni eorum, dixit: Amice, non facio tibi injuriam. Nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade. Volo autem & huic novissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi, & primi novissimi. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.*

HOMILIA XIX.

Habita ad populum in basilica beati Laurentij martyris, Dominica in Septuagesima.

IN explanatione sua, multa ad loquendum sancti Evangelij lectio postulat, quam volo, si possum, sub brevitate perstringere: ne vos & extensa processio, & proluxa expositio videatur onerare. Regnum cælorum homini patrifamilias simile dicitur, qui ad excolendam vineam suam operarios conducit. Quis verò patrifamilias similitudinem rectius tenet, quam conditor noster, qui regit quos condidit, & electos suos sic in hoc mundo possidet, quasi subjec-

tos dominus in domo? Qui habet vineam, universalem scilicet Ecclesiam, quæ ab Abel iusto usque ad ultimum electum qui in fine mundi nasciturus est, quot sanctos protulit, quot tot palmites misit. Hic itaque paterfamilias ad excolendam vineam suam mane, hora tertia, sexta, & undecima operarios conducit: quia à mundi huius initio usque in finem ad erudiendum plebem fidelium prædicatores congregare non desistit. Mane etenim mundi fuit ab Adam usque ad Noe. Hora verò tertia, à Noe usque ad Abraham. Sexta quoque ab Abraham usque ad Moysen. Nona autem à Moysè usque ad adventum Domini. Undecima verò ab adventu Domini usque ad finem mundi. In qua prædicatores sancti Apostoli missi sunt, qui mercedem plenam & tardè venientes acceperunt. Ad erudiendam ergo Dominus plebem suam, quasi ad excolendam vineam suam, nullo tempore desistit operarios mittere: quia & prius per patres, & postmodum per legis doctores & prophetas, ad extremum verò per Apostolos, dum plebis suæ mores excoluit, quasi per operarios in vinea cultura laboravit. Quamvis in quolibet modulo vel mensura, quisquis cum fide recta, bonæ actionis exiit, huius vineæ operarius fuit. Operator ergo mane, hora tertia, sexta, & nona, antiquus ille Hebræicus populus designatur, qui in electis suis ab ipso mundi exordio dum recta fide Deum studuit colere, quasi non desistit in vinea cultura laborare. Ad undecimam verò Gentiles vocantur, quibus & dicitur: [*Quid hic statis tota die otiosi?*] Qui enim transacto tam longo mundi tempore, pro vita sua laborare neglexerant, quasi tota die otiosi stabant. Sed pensate, fratres, quid inquisiti respondeant: [*Dicunt enim. Quia nemo nos conduxit.*] Nullus quippe ad eos patriarcha, nullus propheta venerat. Et quid est dicere: Ad laborem nos nemo conduxit; nisi, vitæ nobis vias nullus prædicavit? Quid ergo nos à bono opere cessantes, in excusatione nostra dicturi sumus, qui pane à matris utero ad fidem venimus, qui verba vitæ ab ipsis eunabulis audivimus, qui ab uberibus sanctæ Ecclesiæ potum supernæ prædicationis suximus cum lacte carnis? Possimus verò & easdem diversitates horarum, etiam ad unumquemque hominem per ætatum momenta distinguere. Mane quippe intellectus nostri, pueritia est. Hora autem tertia, adolescentia intelligi potest: quia quasi jam sol in altum proficit, dum calor ætatis crescit. Sexta verò juvenus est; quia velut in centrosol figitur, dum in ea plenitudo roboris solidatur. Nona autem senectus intelligitur, in qua sol velut ab alto axe descendit; quia ea ætas à calore juvenutis deficit. Undecima verò hora ea est ætas, quæ decrepita, vel veterana dicitur. Unde Græcè valde seniores, non *γερῶνας*, sed *πρεσβυτέρους* appellant, ut plus quam senes esse insinuent, quos provectiores vocant. Quia ergo ad vitam bonam alius in pueritia, alius in adolescentia, alius in juvenute, alius in senectute, alius in decrepita ætate perducitur, quasi diversis horis operarij ad vineam vocantur. Mores ergo vestros, fratres charissimi, aspice, & si jam Dei operarij estis, videte. Penset unusquisque quid agat, & consideret si in Domini vinea labore. Qui enim in hac vita, ea que sua sunt querit, adhuc ad Dominicam vineam non venit. Illi namque Domino laborant, qui non sua, sed lucra Dominica cogitant, qui zelo charitatis, studio pietatis inserviunt, animabus lucrandis invigilant, perducere & alios secum ad vitam festinant. Nam qui sibi vivit, qui carnis suæ voluptatibus pascitur, rectè otiosus redarguitur, quia fructum divini operis non sectatur. Qui verò & usque ad ætatem ultimam Deo vivere neglexerit, quasi usque ad undecimam otiosus fterit. Unde rectè usque ad undecimam torpentibus dicitur: [*Quid hic statis tota die otiosi?*] Ac si aperè dicatur: Et si Deo vivere in pueritia & juvenute

A noluitis, saltem in ultima ætate respicite, & ad vitæ vias cum jam laboraturi multum non estis, vel sero venire. Et tales ergo paterfamilias vocat, & plerumque antè remunerantur: quia prius ad regnum de corpore exeunt, quam hi qui jam à pueritia vocati esse videbantur. An non ad undecimam horam venit latro, qui etsi non habuit per ætatem, habuit tamen sero per pœnam, qui Deum in cruce confessus est, & pœne cum voce sententiæ spiritum exhalavit vitæ? A novissimo autem reddere denarium paterfamilias cepit: quia ad paradisi requiem prius latronem, quam Perum perduxit. Quanti patres ante legem, quanti sub lege fuerunt, & tamen hi qui in Domini adventu vocati sunt, ad cælorum regnum sine aliqua tarditate pervenerunt. Eundem ergo denarium accipiunt qui laboraverunt ad undecimam, quem expectaverunt toto desiderio qui laboraverunt ad primam: quia æqualem vitæ æternæ retributionem sortiti sunt cum his qui à mundi initio vocati fuerant, hi qui in mundi termino ad Dominum venerunt. Unde & hi qui in labore præcesserant, murmurantes dicunt: [*Hi novissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei, & æstus?*] Pondus enim diei & æstus portaverunt hi, qui à mundi initio laboraverunt: & quia diu hic contigit vivere, necesse fuit etiam longiora carnis tentamenta tolerare. Unicuique enim pondus diei & æstus ferre, est per longioris vitæ tempora carnis suæ calore fatigari. Sed queri potest, quomodo murmurasse dicti sunt, qui saltem sero ad regnum vocantur? Cælorum etenim regnum nullus murmurans accipit: nullus qui accipit, murmurare potest. Sed quia antiqui patres usque ad adventum Domini, quantumlibet iustè vixerint, ducti ad regnum non sunt, nisi ille descenderet qui paradisi claustra hominibus interpositione suæ mortis aperiret: eorum hoc ipsum murmurasse est, quod & rectè pro percipiendo regno vixerunt, & tamen diu ad percipiendum regnum dilati sunt. Quos enim post peractam iustitiam inferni loca quamvis tranquilla susceperunt, eis profectò & laborasse fuit in vinea, & murmurasse. Quasi ergo post murmurationem denarium accipiunt, qui post longa inferni tempora ad gaudia regni pervenerunt. Nos autem qui ad undecimam venimus, post laborem non murmuramus, & denarium accipimus: quia post mediatoris adventum, in hoc mundo venientes, ad regnum ducimur mox ut de corpore eximus, & illud sine mora percipimus, quod antiqui patres cum magna percipere dilatione meruerunt. Unde & idem paterfamilias dicit: [*Volo & huic novissimo dare sunt & tibi.*] Et quia ipsa regni perceptio ejus est bonitas volustatis, rectè subjungit: [*Aut non licet mihi quod volo facere?*] Stulta enim questio est hominis contra benignitatem Dei. Conquerendum quippe esset, non si non daret quod non deberet, sed si non daret quod deberet. Unde aptè subditur: [*An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?*] Nemo autem se de opere, nemo de tempore extollat, cum hac expleta sententia subsequenter Veritas clamet: [*Sic erunt novissimi primi, & primi novissimi.*] Ecce enim etsi jam scimus quæ vel quanta bona egimus, adhuc supernus iudex qua subtilitate hæc examinet, ignoramus. Et quidem gaudendum cuique summopere est in regno Dei esse vel ultimum. Sed post hæc terribile est valde quod sequitur: [*Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.*] quia & ad fidem plures veniunt, & ad cæleste regnum pauci perducuntur. Ecce enim ad hodiernam festivitatem quam multi convenimus, Ecclesiæ parietes implemus: sed tamen quis sciat quam pauci sunt qui in illo electorum Dei grege numerentur? Ecce enim vox omnium Christum clamat, sed vita omnium non clamat. Plerique Deum vocibus sequuntur, moribus fugiunt. Hinc etenim Paulus dicit: *Qui consentunt se nosse* Tir. x. a

1a. ob. 2. c

Pf. 39. b

Mat. 25. c

Aa. 7. g

Deum, factis autem negant. Hinc Jacobus ait: *Fides sine operibus mortua est.* Hinc per Psalmistam Dominus dicit: *Annunciavi & locutus sum, multiplicati sunt super numerum.* Vocante enim Domino super numerum multiplicantur fideles; quia nonnunquam etiam hi ad fidem veniunt, qui ad electorum numerum non pertingunt. Hinc enim fidelibus per confessionem admixti sunt, sed propter vitam reprobam illic numerari in sorte fidelium non merentur. Hoc ovile sanctæ Ecclesiæ hædos cum agnis recipit: sed attestante Evangelio, cum iudex venerit, bonos à malis separabit, sicut pastor segregat oves ab hædis. Neque etenim possunt qui hinc carnis suæ voluptatibus serviunt, illic in ovium grege numerari. Illic eos à sorte humilium iudex separat, qui se hinc in superbiæ cornibus exaltant. Regnum cælorum percipere nequeunt, qui hinc & in cælesti fide positi, toto desiderio terrena quærent. Et multos tales intra Ecclesiam, fratres charissimi, cernitis: sed eos nec imitari, nec despiciere debetis. Quid enim sit hodie aspiciamus: sed quid cras futurus sit unusquisque, nescimus. Plerumque & qui post nos venire cernitur, per agilitatem nos boni operis antecedit: & vix eum cras sequimur, quem hodie præire videbamus. Certe cum Stephanus pro fide moreretur, Saulus lapidantium vestimenta servabat. Omnium ergo lapidantium manibus ipse lapidavit, qui ad lapidandum omnes expeditos reddidit: & tamen eundem ipsum in sancta Ecclesia laboribus antecessit, quem persequendo martyrem fecit. Duo ergo sunt quæ sollicitè pensare debemus. Quia enim multi vocati, sed pauci electi sunt, primum est, ut de se quisque minime presumat: quia etsi jam ad fidem vocatus est, utrum perenni regno dignus sit nescit. Secundum verò est, ut unusquisque proximum, quem fortasse jacere in vitis conspicit, desperare non audeat: quia divinæ misericordiæ divitias ignorat.

Rem, fratres, quæ nuper contigit refero, ut si vos peccatores ex corde esse conspicitis, omnipotentis Dei misericordiam amplius ametis. Præsenti anno in monasterio meo, quod juxta beatorum martyrum Joannis & Pauli Ecclesiam situm est, frater quidam ad conversionem venit: devotè susceptus est, sed ipse devotius est conversatus. Hunc ad monasterium frater suus corpore, non corde secutus est. Nam valde conversationis vitam & habitum detestans, in monasterio ut hospes habitabat, & monachorum vitam moribus fugiens, recedere à monasterij habitatione non poterat; quia vel quid ageret, vel unde viveret, non habebat. Erat ejus pravitas cunctis onerosa, sed hunc omnes æquanimiter pro fratris ejus amore tolerabant. Nam superbus & lubricus, si qua post hoc sæculum sequeretur vita nesciebat: irridebat verò si quis illi hanc prædicare voluisset. Itaque cum habitu sæculari vivebat in monasterio, verbis levis, motibus instabilis, mente tumidus, veste incompotus, actione dissipatus. Mense autem Julio nuper elapso, hujus quam nostis, pestilentia clade percussus est: qui ad extremum veniens, urgeri cepit ut animam redderet. Et ultima jam corporis parte præmorta, vitalis virtus in solo pectore & lingua remanserat. Fratres aderant, ejusque exitum, in quantum Deo largiente poterant, oratione tuebantur. At ille subito ad devorandum se draconem venire conspiciens, magnis vocibus cepit clamare, dicens: Ecce, draconi ad devorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam devorare me non potest. Quid mihi moras facitis? Date locum ut ei devorare me liceat. Cumque hunc fratres ut signum sibi crucis imprimeret admonerent, respondebat virtute qua poterat, dicens: Volo me signare, sed non possum, quia à dracone premor. Spumæ oris ejus faciem meam liniunt, guttur meum ejus ore suffocatur. Ecce ab eo brachia mea comprimuntur, qui jam & caput meum in suo ore absorbit. Cumque

hoc ille pallens & tremens & moriens diceret, ceperunt fratres vehementius orationibus insistere, & oppressum draconis præsentia suis precibus adjuvare. Tunc repente liberatus, magnis cepit vocibus clamare, dicens: Deo gratias: ecce discessit, ecce exiit, ante orationes vestras fugit draco qui me acceperat. Mox autem servitutum se Deo, & esse monachum devovit; atque à tempore illo nunquam febris premitur, doloribus fatigatur. Morti quidem subtractus est, sed adhuc plenus vitæ restitutus non est. Quia enim longis & diuturnis iniquitatibus pressus est, longo languore fatigatur, & durum cor ignis purgationis durior concremat: quia divina dispensatione agitur, ut prolixiora vitia ægritudo prolixior exurat. Quis illum unquam servari ad conversionem crederet? Quis tantam Dei misericordiam considerare sufficit? Ecce juvenis pravus draconem vidit in morte, cui servivit in vita: nec vidit ut vitam funditus perderet, sed ut cui servierat sciret, sciendo resisteret, ipsumque resistendo superaret: & eum à quo prius non videns tenebatur, vidit postea ne teneretur. Quæ ergo lingua narrare viscera divinæ misericordiæ sufficit? Quis spiritus tantæ pietatis divitias non obtupescat? Has divinæ pietatis divitias consideravit Psalmista, cum diceret: *Adjutor meus tibi psallam, quia tu Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia mea.* Ecce perpendens in quibus laboribus humana sit vita constituta, Deum appellavit adiutorem: & quia à tribulatione præsentis in requiem æternam nos suscipit, appellat etiam susceptorem. Sed considerans quòd mala nostra aspicit & portat, culpas nostras tolerat, & tamen nos per penitentiam ad præmia reservat, noluit Deum misericordem dicere, sed hunc ipsam misericordiam vocavit, dicens: *Deus meus misericordia mea.* Revocemus ergo ante oculos mala quæ fecimus: penitemus ex quanta Dei benignitate toleramur: consideremus quæ sunt pietatis ejus viscera, ut non solum culpas indulgeat, sed cæleste regnum penitentibus etiam post culpas promittat. Atque ex omnibus medullis cordis dicamus singuli, dicamus omnes: *Deus meus misericordia mea: qui vivis & regnas trinus in unitate, & unus in trinitate, per infinita sæcula sæculorum. Amen.*

LECTIO sancti Evangelij secundum Lucam.

A Nno quintodecimo imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus tetrarcha Ituræ & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilina tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha, factum est verbum Domini super Joannem, Zacharia filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, predicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Isaie prophete: *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Et erunt prava in directa, & aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare Dei.* Dicebat ergo ad turbas, quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentiae: & ne ceperitis dicere, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radicem*